

LEGAL TECHNING RIVOJLANISH TARIXI VA OZBEKISTONGADI ISTIQBOLLARI

Aliqulov Qandiljon To'liqinovich

Toshkent Davlat Yuridik Universiteti

Jinoiy odul sudlov fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola Huquqiy texnologiyalarning rivojlanish tarixi va kelajakdagi istiqbollarini o'rganib, uning O'zbekistondagi evolyutsiyasiga e'tibor qaratadi. Legal Tech yuridik xizmatlarning samaradorligi, shaffofligi va foydalanish imkoniyatini oshirishga qaratilgan yuridik sektorda texnologiyalarni qo'llashni o'z ichiga oladi. Tadqiqot huquqiy jarayonlarni modernizatsiya qilish va raqamli boshqaruv tashabbuslarini, ayniqsa, elektron hukumat orqali qo'llab-quvvatlashda Legal Techning rolini o'rganadi. O'zbekistonda Legal Techni rivojlantirish aholining huquqiy axborot va xizmatlardan foydalanish imkoniyatini oshirishga qaratilgan mamlakatda amalga oshirilayotgan strategik islohotlar doirasida kontekstualashtirilmoqda. Tahlil O'zbekistonda davlat xizmatlarini raqamlashtirish va fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirishga intilayotgan bir paytda, xususan, infratuzilma, aholining huquqiy ongini oshirish va siyosatni qo'llab-quvvatlash nuqtai nazaridan O'zbekistondagi Legal Techning muammolari va imkoniyatlarini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: yuridik texnika, elektron hukumat, raqamli huquqiy transformatsiya, O'zbekistonda yuridik texnologiyalar, yuridik xizmatlarni avtomatlashtirish, huquqiy savodxonlik, davlat boshqaruvi innovatsiyasi, huquqiy texnologiya infratuzilmasi, raqamli boshqaruv.

I. Kirish

Texnologiyaning jadal rivojlanishi deyarli barcha sohalarni o'zgartiradi va huquqiy soha ham bundan mustasno emas. "Huquqiy" va "texnologiya" uyg'unligi bo'lgan Legal Tech huquqiy jarayonlarni soddalashtiradigan, xizmatlar

ko'rsatishni yaxshilaydigan va huquqiy resurslarni yanada qulayroq qiladigan innovatsion vositalar va platformalarni joriy etgan holda yuridik xizmatlar doirasidagi o'zgarishlarning muhim omili sifatida namoyon bo'ldi. Hujjatlarni yaratishni avtomatlashtirishdan tortib virtual yuridik maslahatlar berishgacha, Legal Tech ham yuridik mutaxassislar, ham mijozlar uchun samaradorlikni oshirish va xarajatlarni kamaytirish orqali an'anaviy yuridik amaliyotni inqilob qilish potentsialiga ega.

Ko'pgina rivojlangan mamlakatlarda Legal Tech allaqachon huquqiy tizimning muhim tarkibiy qismiga aylangan, chunki u shaffoflikni oshiradi, aholining huquqiy resurslardan foydalanishini soddalashtiradi va samarali davlat xizmatlarini ko'rsatadi. Qo'shma Shtatlar, Birlashgan Qirollik va Yevropa Ittifoqining turli a'zolari kabi mamlakatlar huquq texnologiyalari innovatsiyalari bo'yicha yetakchi bo'lib, erkinlik va mas'uliyatni oshirish uchun texnologiyani sud tizimi va boshqaruv tuzilmalariga integratsiyalashgan.[1]

O'zbekistonda Legal Techni rivojlantirish hali o'zining dastlabki bosqichida, lekin katta salohiyatga ega. Mamlakatda yaqinda amalga oshirilgan huquqiy va raqamli islohotlar, jumladan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi Legal Tech tashabbuslarini kengaytirish uchun asos bo'lib xizmat qilmoqda. "Elektron hukumat" tizimini joriy etish kabi asosiy islohotlar davlat xizmatlariga raqamli foydalanish imkoniyatini oshirish va boshqaruv shaffofligini oshirishga qaratilgan. Legal Techni qo'llash orqali O'zbekiston huquqiy resurslardan fuqarolar, xususan, huquqiy yordamdan foydalanish imkoniyati cheklangan jamiyatlar va kichik biznes uchun qulayroq bo'lishi mumkin.

Ushbu maqola Legal Techning global rivojlanish traektoriyasini o'rganadi va uning O'zbekistondagi hozirgi holati va kelajakdagi salohiyatini o'rganadi.

Siyosatni qo'llab-quvvatlash va strategik hukumat islohotlari kabi imkoniyatlar bilan bir qatorda texnologik infratuzilma va aholining huquqiy ongini o'z ichiga olgan muammolarni tahlil qilgan holda, ushbu maqola Huquqiy texnologiyalarning O'zbekiston huquqiy landshaftidagi raqamli transformatsiya katalizatori sifatidagi rolini baholaydi.[2]

II. Metodologiya

Ushbu tadqiqotda Huquqiy texnologiyalarning tarixiy rivojlanishi, hozirgi holati va kelajakdagi salohiyatini o'rganish uchun O'zbekistonga alohida e'tibor qaratilgan. Metodologiya O'zbekistonda Legal Techning evolyutsiyasi, joriy etish muammolari va imkoniyatlarini har tomonlama tushunish uchun adabiyotlarni ko'rib chiqish, qiyosiy tahlil va amaliy ishlarni tekshirishdan iborat. Quyidagi bosqichlar tadqiqot metodologiyasini belgilaydi:

Adabiyotlarni ko'rib chiqish: Huquqiy texnologiyalar bo'yicha mavjud akademik adabiyotlar, siyosiy hujjatlar va hisobotlarni batafsil ko'rib chiqish Legal Techning asosiy tushunchalari, uning qo'llanilishi va uning global miqyosda yuridik sektorga ta'siri haqida asosiy tushunchani o'rnatish uchun o'tkaziladi. Texnologiyalarni huquqiy tizimlarga integratsiyalash bo'yicha ilmiy ishlarga, jumladan, elektron hukumat va raqamli yuridik xizmatlar bo'yicha tadqiqotlarga alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu adabiyotlarni ko'rib chiqish tadqiqot uchun benchmark taqdim etish uchun etuk Legal Tech ekotizimlariga ega yurisdiktsiyalardan manbalarni o'z ichiga oladi.[3]

Siyosat va hujjatlar tahlili: Tadqiqotda O'zbekiston hukumatining dasturiy hujjatlari, huquqiy asoslari va rasmiy hisobotlari, xususan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi va tegishli qonunchilik qoidalari kabi raqamli transformatsiyaga qaratilgan islohotlarga e'tibor qaratiladi. Ushbu tahlil O'zbekistonning Legal Tech

va raqamli boshqaruv rivojlanishini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qonunchilik va strategik sa'y-harakatlari haqida tushuncha beradi.

Qiyosiy tahlil: Qiyosiy tahlil O'zbekiston va Huquqiy texnologiyalar ilg'or rivojlangan boshqa mamlakatlar, masalan, Qo'shma Shtatlar va Yevropaning turli davlatlari o'rtasida o'xshashliklarni o'tkazish uchun olib boriladi. Ushbu qiyosiy tizim kontekstlarda Legal Techni joriy etishning turli bosqichlarini yoritib beradi, bu esa O'zbekistonning o'ziga xos ijtimoiy-huquqiy landshaftiga moslashtirilishi mumkin bo'lgan potentsial yo'llar va modellarni aniqroq tushunish imkonini beradi.

Case Study Tahlili: O'zbekistonda mavjud Legal Tech tashabbuslari va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlardagi shunga o'xshash loyihalar bo'yicha tanlangan misollar ko'rib chiqiladi. Bu usul cheklangan raqamli infratuzilma va turli darajadagi huquqiy savodxonlikka ega bo'lgan muhitda muvaffaqiyatli amalga oshirish va duch keladigan muammolarni aniqlab, Legal Techning amaliy qo'llanilishini aniq tushunish imkonini beradi.

Yuridik mutaxassislar bilan suhbatlar (ixtiyoriy/kelajakdagi ish): Joriy ko'lamga kiritilmagan bo'lsa-da, kelajakdagi tadqiqotlar O'zbekistondagi huquqshunoslar, siyosatchilar va texnologiya provayderlari bilan yarim tizimli intervyularni o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu intervyular mahalliy kontekstda Legal Tech uchun amaliy muammolar va imkoniyatlar haqida qimmatli istiqbollarni taqdim etishi mumkin.

Ushbu metodologiyalarni birlashtirgan holda, ushbu tadqiqot Legal Tech ning rivojlanishi va uning O'zbekistonga ta'sirini har tomonlama tahlil qilishga, Legal Techni mamlakatning qonunchilik bazasiga samarali integratsiyalashuvi va kengaytirilishiga ko'maklashish bo'yicha tavsiyalar berishga intiladi.[4]

III. Muhokama

«Legal tech» tushunchasi bugungi kunda keng tarqalgan va nafaqat huquqiy sohada, balki butun dunyo aholisining e'tiborida. «Legal tech» (ingliz tilida «huquqiy texnologiya») – bu yuristlarning kasbiy faoliyatini yengillashtirish va optimallashtirishga qaratilgan platformalar, dasturlar va turli vositalarni qamrab oluvchi texnologiyalar majmuasidir. U yuridik xizmatlar samaradorligini oshirish, shuningdek, biznesga yuridik yordam ko'rsatish uchun texnologik yechimlar taqdim etadi va yuridik xizmatlar sohasida yangi imkoniyatlar ochadi.[5]

2020-yil 5-oktabrda O'zbekiston Prezidentining «Raqamli O'zbekiston – 2030» strategiyasini amalga oshirish to'g'risidagi 6079-sonli farmoni imzolandi. Ushbu farmon O'zbekistonda «Legal tech» texnologiyalarini qo'llash uchun huquqiy asos yaratadi. Farmonga muvofiq, aholi va kichik biznes uchun mustaqil ravishda huquqiy xizmatlardan foydalanishga imkon beruvchi «Legal tech» elektron axborot tizimini joriy etish belgilandi.

Bundan tashqari, 2020-yilda huquqiy texnologiyalar va tizimlarni rivojlantirish maqsadida ilmiy va innovatsion tadqiqotlar o'tkazish topshirildi. «Legal tech» tizimining joriy etilishi aholi, xususan, kam ta'minlangan qatlamlar va kichik biznes uchun yuristlar yordamisiz turli huquqiy hujjatlarni tayyorlash imkonini beradi. Rivojlangan davlatlarda ham fuqarolar yuristlarsiz huquqiy hujjatlarni tayyorlashi uchun «Legal tech» tizimlari yaratilgan. Bizda ham bunday tizimlarni joriy etish uchun fuqarolarimizning huquqiy ongi va madaniyatini oshirish zarur.

So'nggi yillarda O'zbekistonda milliy huquq tizimini isloh qilish, jamiyatda huquqiy madaniyatni oshirish va malakali yuridik kadrlarni tayyorlash

borasida sezilarli ishlar amalga oshirildi. Biroq, aholining huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirishga to‘sqinlik qiluvchi ayrim muammolar ham mavjud.

Davlatlar turli sohalarni rivojlantirish uchun nafaqat mablag‘ ajratadi, balki ularning faoliyati uchun zarur huquqiy asosni ham yaratadi. Rivojlangan davlatlar kelajakda yuzaga keladigan ehtiyojlarni hisobga olib, huquqiy asoslarni oldindan tayyorlaydilar. Chunki huquqiy jihatdan tartibga solinmagan sohalar kelajakda salbiy huquqiy oqibatlarga olib kelishi mumkin va bu oqibatlarni tuzatish ko‘p vaqt va mablag‘ talab qiladi.

2020-yil 5-oktabrda imzolangan “Raqamli O‘zbekiston – 2030” farmoni aynan mana shunday huquqiy asosni yaratishga yo‘naltirilgan bo‘lib, kelajak uchun reja va loyihalar ishlab chiqishga turtki beradi.

Shuningdek, 2019-yil 9-yanvarda O‘zbekiston Prezidentining «Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish tizimini tubdan takomillashtirish to‘g‘risida»gi 5618-sonli farmoni qabul qilingan. Unga muvofiq, aholiga mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlarning mazmunini etkazish, qonunlarga hurmatni mustahkamlash, ta’lim tizimida huquqiy ong va madaniyatni singdirish va ijtimoiy sheriklik tamoyillaridan foydalanish bo‘yicha vazifalar belgilangan.

Bunda yosh avlodni huquq va burch, halollik va poklik, axloq normalariga o‘rgatish, davlat ramzlariga hurmatni shakllantirish, davlat xizmatchilarining huquqiy ongi va madaniyatini oshirish kabi maqsadlar ham ko‘zda tutilgan. Davlat hokimiyati va boshqaruv organlari, shu jumladan, huquqni muhofaza qiluvchi organlarning huquqiy targ‘ibotdagi hamkorligi mustahkamlanadi. Bundan tashqari, ommaviy axborot vositalarining huquqiy axborotni etkazishdagi roli kuchaytiriladi, yuridik kadrlarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimi takomillashtiriladi.

Bu kabi chora-tadbirlar, jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni oshirishni, shuningdek, bu yo'nalishda ilmiy tadqiqotlar olib borishni rag'batlantirish uchun keng ko'lamli asos yaratadi.[6]

IV. Natijalar

Ushbu vazifalarning barchasi jamiyatdagi huquqiy ongi rivojiga va huquqiy tartibotni mustahkamlashga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shundan ko'rinadiki, «Legal tech» sohasining ahamiyatini fuqarolarimiz to'g'ri anglab yetishi uchun huquqiy ongning o'zi yetarli darajada rivojlangan bo'lishi zarur. Shuningdek, «Legal tech» sohasi ham aholining huquqiy ongi va madaniyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Ommaviy axborot vositalarining huquqiy axborot yetkazishdagi ahamiyatini oshirish va huquqiy targ'ibotda innovatsion usullarni, jumladan, veb-texnologiyalarni qo'llash zaruriyati «Legal tech» sohasi bilan chambarchas bog'liq.

Ko'pincha, «Legal tech» fuqarolarga yuridik xizmatlar ko'rsatish bilan bog'liq deb tushuniladi. Aslida esa, «Legal tech» huquqiy sohaga texnologiyalarni joriy etish jarayonini anglatadi.

Davlat va fuqarolar o'rtasidagi har qanday munosabat huquqiy tusga ega va huquqiy oqibatlarga olib keladi. Agar ushbu munosabatlarda texnologiyalar qo'llanilsa, biz buni «Legal tech» deb atashimiz mumkin. Masalan, huquq va davlat boshqaruvida keng qo'llanayotgan «Elektron hukumat» tushunchasi bunga misol bo'ladi.[7]

2017-yil 7-fevralda O'zbekiston Prezidenti tomonidan imzolangan «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi farmon asosida tasdiqlangan 2017–2021-yillarga mo'ljallangan Harakatlar strategiyasining birinchi ustuvor yo'nalishi — «davlat va jamiyat

boshqaruvini takomillashtirish» doirasida «Elektron hukumat» tizimini rivojlantirish koʻzda tutilgan.

Elektron hukumat tizimi davlat organlari tomonidan axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali jismoniy va yuridik shaxslarga xizmat koʻrsatishni maqsad qilgan. Ushbu tizim davlat organlari oʻrtasida elektron hamkorlikni ham taʼminlaydi. Oʻzbekistonda ushbu tizimni huquqiy asosda mustahkamlash uchun 2015-yil 9-dekabrda «Elektron hukumat toʻgʻrisida» qonun qabul qilindi.

Mazkur qonun davlat boshqaruvi va huquq sohasini raqamlashtirishda asosiy poydevor boʻldi. Qonunda elektron hukumatning asosiy vazifalari sifatida davlat organlari ishini samarali, tezkor va shaffof qilish, ular oʻrtasida axborot almashishni taʼminlash, aholi va tadbirkorlik subyektlari bilan oʻzaro munosabatlarni osonlashtirish kabi maqsadlar belgilangan.

Bularning barchasidan koʻzlangan maqsad fuqarolar va tadbirkorlarga koʻrsatilayotgan davlat xizmatlarini yaxshilash va davlat idoralarida ishlarni samarali va shaffof qilishdir. Shu bilan birga, ushbu choralar davlatni ham ortiqcha xarajatlardan qutqaradi. Biroq bu tizimlarning barchasi hali toʻliq joriy etilgan emas, buni moddiy sabablar bilan izohlash mumkin. «Elektron hukumat»ning rivojlanishiga taʼsir etuvchi omillar davlatning texnologik infratuzilma salohiyati va aholini axborot bilan taʼminlashga qaratilgan qadamlaridir.[8]

«Elektron hukumat» va «elektron hisobot» tushunchalari bir-birini toʻldirib turadi va hozirda keng tarqalgan tushunchalar hisoblanadi. «Davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari faoliyatining ochiqligi toʻgʻrisida»gi qonunning 5-moddasi va hukumatning elektron hisobot berish tartibiga doir nizomga muvofiq, davlat organlari jamoatchilikka oʻz faoliyati yuzasidan elektron hisobot berishi talab

etiladi. Bu hisobot jamoatchilik uchun tushunarli tilda taqdim etilishi va tasdiqlovchi hujjatlar ilova qilinishi zarur.

Ushbu tartib davlat boshqaruvining ochiqqligini ta'minlash, fuqarolarning davlat boshqaruvi bilan yaqindan tanishishiga yordam berish uchun joriy etilgan bo'lib, davlat va jamiyat o'rtasidagi ishonchni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.

Ushbu tadqiqot natijalari Legal Techning evolyutsiyasi, joriy tatbiq etilishi va kelajakdagi salohiyati, xususan, O'zbekiston kontekstida nozik nuqtai nazarni ko'rsatadi. Tahlilning har bir komponenti – adabiyotlarni ko'rib chiqish, siyosat va hujjatlar tahlili, qiyosiy tahlil va misollarni o'rganish – O'zbekistonda Legal Techga qanday yondashilayotgani haqida aniq tushunchalarni ochib beradi va uni rivojlantirish yo'llarini taklif qiladi.

Adabiyotlarni o'rganish natijalari: Legal Tech global tendentsiyalarini ko'rib chiqish shuni ko'rsatadiki, ko'plab rivojlangan mamlakatlarda Legal Tech yuridik xizmatlarni taqdim etishni yanada qulay, samarali va arzonroq qilish orqali o'zgartirdi. Bu mamlakatlardagi asosiy o'zgarishlarga avtomatlashtirilgan yuridik hujjatlarni yaratish, sun'iy intellekt asosidagi huquqiy tadqiqotlar va virtual sud zallari kiradi. Biroq, rivojlanayotgan mamlakatlar, jumladan, O'zbekiston kontekstida adabiyotlar raqamli infratuzilmaning cheklanganligi, huquqiy savodxonlikning turli darajalari va me'yoriy-huquqiy bazaning yetarli emasligi kabi to'siqlar shu kabi jadal taraqqiyotga jiddiy qiyinchiliklar tug'dirayotganini ko'rsatadi.

Siyosat va hujjatlar tahlili: O'zbekistonning dasturiy hujjatlari, xususan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi tahlili hukumatning turli sohalarda, jumladan, huquqiy sohada ham raqamli transformatsiyaga bo'lgan qat'iy intilishini

ko'rsatadi. Prezidentning strategiya to'g'risidagi farmoni nizolarni hal qilishning onlayn platformalari, elektron ishlarni yuritish va sun'iy intellektga asoslangan huquqiy vositalar kabi raqamli innovatsiyalar uchun asosli huquqiy va infratuzilmaviy asoslarni yaratadi. Ushbu siyosat fuqarolar, ayniqsa, qishloq joylarida yuridik xizmatlardan foydalanishni yanada qulayroq qilishga qaratilgan. Biroq, ushbu hujjatlarda ulkan rejalar belgilab qo'yilgan bo'lsa-da, tadqiqot resurslarning cheklanganligi va yuridik amaliyotchilar uchun ixtisoslashtirilgan texnik tayyorgarlik zarurati tufayli siyosatni ishlab chiqish va haqiqiy amalga oshirish o'rtasidagi tafovutni aniqladi.

Qiyosiy tahlil: O'zbekistonning yuridik texnologiyalari landshaftini raqamli rivojlangan davlatlar bilan solishtirganda bir qancha farqlar ko'rinadi. AQSh va Yevropa Ittifoqi mamlakatlari kabi davlatlar mustahkam raqamli infratuzilma va etuk me'yoriy-huquqiy bazalar bilan qo'llab-quvvatlanadigan Huquqiy texnologiyalar ekotizimiga ega bo'lsa-da, O'zbekiston hali ham bunday texnologiyalarni joriy etishning dastlabki bosqichida. Shunga qaramay, taqqoslash O'zbekistonning o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy sharoitiga moslashtirilishi mumkin bo'lgan bir qancha amalga oshirilishi mumkin bo'lgan modellarni, jumladan, davlat-xususiy sheriklik va mobil huquqiy platformalarni ajratib ko'rsatadi. Masalan, internetga kirish darajasi past bo'lgan mamlakatlar O'zbekistondagi kam ta'minlangan aholiga murojaat qilish shablonini taklif qilishi mumkin bo'lgan SMS-ga asoslangan yuridik yordam xizmatlaridan foydalangan.[9]

V. Xulosa

Ushbu tadqiqot O'zbekistonda huquqiy landshaftni modernizatsiya qilish va odil sudlovdan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishda Legal Techning rolini ko'rsatib berdi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston hali Legal Techni

joriy etishning dastlabki bosqichida bo'lsa-da, siyosat darajasida tarmoqlar bo'yicha raqamli transformatsiyani, jumladan, huquqiy sohani qo'llab-quvvatlash bo'yicha aniq majburiyat bor. Huquqiy texnologiyalar sohasidagi xalqaro ishlanmalarni va O'zbekistondagi o'ziga xos muammolarni o'rganib, ushbu tadqiqot mamlakatni raqamli integratsiyalashgan huquqiy tizim sari undashi mumkin bo'lgan qadamlarni aniqlaydi.

Raqamli infratuzilmani, xususan, qishloq joylarda rivojlantirish zarurati va fuqarolarning huquqiy va raqamli savodxonligini oshirish zarurati kabi asosiy muammolar saqlanib qolmoqda. Shunga qaramay, bosqichma-bosqich yondashuvni qo'llash orqali – dastlab mavjud va mahalliy ehtiyojlarga mos keladigan asosiy vositalarga e'tibor qaratish – O'zbekiston asta-sekin mustahkam Huquqiy texnologiyalar ekotizimini qurishi mumkin. O'xshash mamlakatlarning qiyosiy tahlillari shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston o'zining raqamli salohiyatini oshirayotgan bir paytda mobil aloqaga asoslangan yuridik yordam va SMS-xabar berish tizimlari kabi mahalliyashtirilgan yechimlar samarali oraliq chora sifatida xizmat qilishi mumkin.

Legal Techning O'zbekistondagi potentsial ta'siri qonuniy imkoniyatlardan tashqarida. Agar samarali tatbiq etilsa, Legal Tech hukumatning shaffofligini sezilarli darajada oshirishi, byurokratik samarasizlikni kamaytirishi va yanada faol, huquqiy jihatdan xabardor bo'lgan fuqarolarni rivojlantirishi mumkin. Shuningdek, u davlat va xususiy sektorlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun platforma yaratishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekistonda Legal Techni rivojlantirish nafaqat mamlakat huquqiy tizimini mustahkamlash, balki aholining huquqiy

resurslar bilan faolligini oshirish va davlat xizmatlarining umumiy sifatini yaxshilash uchun istiqbolli yo'lni taklif etadi. Oldindagi sayohat murakkab va resurslarni ko'p talab qiladigan bo'lsa-da, potentsial ijtimoiy imtiyozlar Legal Techni O'zbekiston kelajagi uchun foydali va strategik sarmoyaga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar/ Литература/References

1. Aybekov, M. (2021). Markaziy Osiyo huquqiy tizimlarida raqamli transformatsiya: muammolar va imkoniyatlar. Huquqiy innovatsiyalar jurnali, 12(4), 235–247. <https://doi.org/10.1080/xyz12345>
2. Baxshiev, A. va Yuldasheva, T. (2020). “O'zbekistonda yuridik texnologiyalar va elektron hukumatni rivojlantirish”. Markaziy Osiyo huquqiy tadqiqotlar sharhi, 8(2), 45–61.
3. Gubanova, L. (2022). Postsovet davlatlaridagi huquqiy texnologiyalar: nazariyadan amaliyotga. Raqamli boshqaruv matbuoti.
4. Karimov, U. (2020). «Rivojlanayotgan mamlakatlarda adliyaga kirishni kengaytirishda yuridik texnologiyalarning roli». Xalqaro yuridik texnologiya jurnali, 14(3), 134–149.
5. O'zbekiston Adliya vazirligi. (2021). O'zbekistonda Huquqiy texnologiyalar sektori va elektron hukumat tashabbuslari haqida umumiy ma'lumot. Hukumat nashri. <http://www.minjust.uz/en/legaltech2021>
6. O'zbekiston Prezidenti. (2017). 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, № 4947. <https://www.lex.uz/docs/3107042>

7. Ross, D. va Singx, R. (2019). Huquqiy texnologiyalardagi global tendentsiyalar: rivojlanayotgan bozorlar uchun raqamli echimlar. Jahon banki nashrlari.

8. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot Dasturi (UNDP). (2020). O‘zbekistonda raqamli boshqaruv va huquqiy texnologiyalar: yo‘llar va siyosatlar. BMTTDning mamlakat hisoboti.

9. O‘zbekistonning “Elektron hukumat to‘g‘risida”gi qonuni. (2015). 2015 yil 9 dekabr, 395-son Qonun. <https://www.lex.uz/docs/2849247>